

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

GARNEK i GARNIEC

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

GARNIEC nie pochodzi od GARNKA ani GARNEK od GARNCA, ale oba te wyrazy mają wspólnego przodka. GARNEK to pierwotnie zdrobnienie od prasłowiańskiego rzeczownika *grǫnъ oznaczającego 'palenisko, ognisko, piec'. Strukturalnie zatem GARNEK to „wypalanka”. GARNIEC powstał równoległe do GARNKA od tego samego wyrazu i w tym samym czasie, tyle że został utworzony innym przyrostkiem. I GARNEK, i GARNIEC były to zatem od zawsze naczynia z wypalanej gliny – nawet wprowadzenie do kuchni pierwszych naczyń metalowych, miedzianych rondli, nie zmieniło tego. Garnki ceramiczne zostały wyparte przez garnki metalowe dopiero, gdy na szeroką skalę zaczęto stosować stal nierdzewną, czyli od początków XX w. GARNIEC – ten niezdrobniały, „poważny” – wyspecjalizował się w funkcji miary objętości (objętości, a nie wagi!). GARNCAMI mierzono objętość już w średniowieczu, w XVI-wiecznej Polsce GARNIEC był zróżnicowany regionalnie: w Małopolsce mniejszy, na Mazowszu większy: garniec krakowski był równy 2,75 l, garniec warszawski – 3,77 l, w XIX w. w Królestwie Polskim GARNIEC odpowiadał 4 l (tzw. garniec nowopolski).